

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในชั้นเรียนนี้ ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สอนได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาความสามารถของนักศึกษาในการจัดระบบการจัด โครงสร้างองค์การและจัดโครงสร้างสำนักงานได้อย่างถูกต้อง และสามารถตกแต่งสำนักงานและจัดสภาพแวดล้อมของสำนักงานได้อย่างสวยงามเหมาะสม การวิเคราะห์ระบบสำนักงานและวิธีปฏิบัติงาน การควบคุมสำนักงานและเครื่องมือต่างๆในการควบคุมสำนักงาน แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กิจกรรม กระบวนการกลุ่ม นอกจากนี้ผู้วิจัยมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมศักยภาพในการเรียนรู้ของนักศึกษาให้พัฒนาการเรียนมีความก้าวหน้า

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดพอสรุปได้ดังนี้

1. หลักการและแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนแบบสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student - centered Instruction)
2. หลักการและแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม (Group Process)
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้
4. รายละเอียดวิชา การบริหารงานสำนักงานตามหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักการและแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนแบบสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student - centered Instruction)

ความหมายของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

การเรียนรู้ที่เกิดจากการคิด การค้นคว้า การทดลอง และการสรุปเป็นความรู้โดยตัวผู้เรียนเอง ผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากการถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้วางแผน จัดการ ชี้แนะ และอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงหมายถึง การจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง(ชนาธิป พรกุล 2543; 50)

กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนควรจะได้รับ และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มตัวและได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ อันจะนำผู้เรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง (ทศนา เขมมณี 2548 : 120)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ตามมาตรา 22-24 โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างสรรค์ กิจกรรมทางการศึกษา ลงมือปฏิบัติจริง ครูเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ชี้บอกให้ความรู้อย่างเดียว เป็นผู้คอยอำนวยความสะดวก คอยช่วยเหลือแนะนำ รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาให้กับนักเรียน(สำลี รักสุทธี 2544 : 1)

กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดหมายถึง การกำหนดจุดหมาย สาระ กิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียน และการประเมินผลที่มุ่งพัฒนา “คน” และ “ชีวิต” ให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มตามความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน (บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544 : 5)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดกิจกรรมโดยวิธีต่างๆ อย่างหลากหลายที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้อย่างแท้จริงเกิดการพัฒนาตนและสังคม คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมของประเทศชาติต่อไป การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน จึงต้องใช้เทคนิควิธีการเรียนรู้รูปแบบการสอนหรือกระบวนการเรียนการสอนใน หลากหลายวิธีซึ่งจำแนกได้ดังนี้ (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543 : 36-37)

จากแนวความคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียน ได้มีส่วนร่วมในการ คิดริเริ่ม แสวงหา วิเคราะห์ จัดการความรู้ และลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตัวเองตามความต้องการและความสนใจ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนแบบการพัฒนาความสามารถของนักศึกษาในการเรียนวิชา บริหารงานสำนักงานงาน แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้กิจกรรมกระบวนการกลุ่มเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student - centered Instruction) โดยมีแนวคิดว่าการสอนครูต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญและช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ มิใช่เพียงการถ่ายทอดความรู้เท่านั้น เช่น การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by doing) ทั้งนี้ การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียน

ควรจะได้รับ และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัวและได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่แท้จริง การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงได้ ควรเป็นการตื่นตัวที่เป็นไปอย่างรอบด้านทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ เพราะพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน และส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้(ทิสนา แคมมณี. 2552 : 121-122)

1) การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางกาย (Active participation : physical) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายทำกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ประสาทการรับรู้ตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับรู้และเรียนรู้ได้ดี

2) การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางสติปัญญา (Active participation : Intellectual) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางสติปัญญาหรือสมอง ได้คิด ได้กระทำโดยใช้ความคิด เป็นการใช้สติปัญญาของตนสร้างความหมาย และเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้

3) การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางอารมณ์ (Active participation : emotional) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางอารมณ์หรือความรู้สึก เกิดความรู้สึกต่างๆ อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีในเรื่องที่เรียนรู้อารมณ์และความรู้สึกของบุคคล ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อตนเองและต่อการปฏิบัติมากขึ้น

4) การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางสังคม (Active participation) คือการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีการเคลื่อนไหวในสังคม หรือมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมรอบตัว เนื่องจาก การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน จะช่วยขยายขอบเขตการเรียนรู้คนให้กว้างขวางขึ้น

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

2542

จากข้อมูลนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นำมาสู่การทำ ความเข้าใจเรื่องหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือที่รู้จักในชื่อเดิมว่า การจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (student centered หรือ child centered) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่รู้จักกันมานานในวงการศึกษาไทย แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติ รวมกับความเคยชินที่ได้รับการอบรมสั่งสอนมาด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง (teacher centered) มาตลอด เมื่อเป็น

ครูก็เคยชินกับการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมๆ ที่เคยรู้จัก จึงทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเท่าที่ควร แต่ในยุคของการปฏิรูปการศึกษานี้ได้มีการกำหนดเป็นกฎหมายแล้วว่า ครูทุกคนจะต้องใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้ จึงเป็นความจำเป็นที่ครูทุกคนจะต้องให้ความสนใจกับรายละเอียดในส่วนนี้ โดยการศึกษาทำความเข้าใจ และหาแนวทางมาใช้ในการปฏิบัติงานของตนให้ประสบผลสำเร็จ

แนวคิดจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งกล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ ที่ยอมรับว่าบุคคลหรือผู้เรียนมีความแตกต่างกัน และทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูหรือผู้จัดการเรียนรู้ควรมีความเชื่อพื้นฐานอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. เชื่อว่าทุกคนมีความแตกต่างกัน
2. เชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ได้
3. เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ ทุกเวลา

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงเป็นการจัดการบรรยากาศ จัดกิจกรรม จัดสื่อ จัดสถานการณ์ ฯลฯ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ครูจึงมีความจำเป็นที่จะต้องรู้จักผู้เรียนครอบคลุมอย่างรอบด้าน และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปเป็นพื้นฐานการออกแบบหรือวางแผนการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับผู้เรียน สำหรับในการจัดกิจกรรมหรือออกแบบการเรียนรู้ อาจทำได้หลายวิธีการและหลายเทคนิค แต่มีข้อควรคำนึงว่า ในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง แต่ละเรื่อง ได้เปิดโอกาสให้กับผู้เรียนในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่

1. เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้เลือกหรือตัดสินใจในเนื้อหาสาระที่สนใจ เป็นประโยชน์ต่อตัว ผู้เรียนหรือไม่
2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยได้คิด ได้รวบรวมความรู้และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองหรือไม่ ซึ่ง ทิศนา ขัมมณี (2543) ได้นำเสนอแนวคิดในการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมและสามารถนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติได้ ดังนี้

2.1 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีที่ควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย (physical participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทการเรียนรู้ของผู้เรียนตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับข้อมูลและการเรียนรู้ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น การรับรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ ถ้าผู้เรียนอยู่ในสภาพที่ไม่พร้อม แม้จะมีการให้ความรู้ที่ดีๆ ผู้เรียนก็ไม่สามารถรับได้ ดังจะเห็นได้ว่า ถ้าปล่อยให้ผู้เรียนนั่งนานๆ ในไม่ช้าผู้เรียนก็จะหลับหรือคิดเรื่องอื่นๆ แต่ถ้าให้มีการเคลื่อนไหวทางกายบ้างก็จะทำให้ประสาทการเรียนรู้ของผู้เรียนตื่นตัวและพร้อมที่จะรับและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดี ดังนั้น กิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน จึงควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสมกับวัยและระดับความสนใจของผู้เรียน

2.2 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสติปัญญา (intellectual participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเคลื่อนไหวทางสติปัญญา ต้องเป็นกิจกรรมที่ท้าทายความคิดของผู้เรียน สามารถกระตุ้นสมองของผู้เรียนให้เกิดการเคลื่อนไหว ต้องเป็นเรื่องที่ไม่ยากหรือง่ายเกินไปทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกที่จะคิด

2.3 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม (social participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว เนื่องจากมนุษย์จำเป็นต้องอยู่รวมกันเป็นหมู่คณะ มนุษย์ต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสภาพแวดล้อมต่างๆ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านสังคม

2.4 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ (emotional participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ ความรู้สึกของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเกิดความหมายต่อตนเองโดยกิจกรรมดังกล่าวควรเกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง โดยปกติการมีส่วนร่วมทางอารมณ์นี้มักเกิดขึ้นพร้อมกับการกระทำอื่นๆ อยู่แล้ว เช่น กิจกรรมทางกาย สติปัญญา และสังคม ทุกครั้งที่ครูให้ผู้เรียนเคลื่อนที่ เปลี่ยนอิริยาบถ เปลี่ยนกิจกรรม ผู้เรียนจะเกิดอารมณ์ความรู้สึกตามมาด้วยเสมอ อาจเป็นความพอใจ ไม่พอใจ หรือเฉยๆ

จากแนวคิดที่กล่าวถึงข้างต้นเป็นที่มาของการนำเสนอชื่อ “CIPPA” ซึ่งระบุองค์ประกอบสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวคือ

C มาจากคำว่า Construct หมายถึง การสร้างความรู้ตามแนวคิดของทฤษฎีการสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism) โดยครูสร้างกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา

I มาจากคำว่า Interaction หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลและแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม

P มาจากคำว่า Physical Participation หมายถึง การให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เคลื่อนไหวร่างกาย โดยการทำกิจกรรมในลักษณะต่างๆ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางกาย

P มาจากคำว่า Process Learning หมายถึง การเรียนรู้กระบวนการต่างๆ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม กระบวนการพัฒนาตนเอง เป็นต้น การเรียนรู้กระบวนการเป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกับการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆ และการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านสติปัญญา อีกด้วย

A มาจากคำว่า Application หมายถึง การนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความหมาย

การระบอบองค์ประกอบสำคัญในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อช่วยผู้เรียนได้แสดงบทบาทต่างๆ อันเป็นการแสดงความสำคัญของผู้เรียน เป็นตัวอักษรย่อ “CIPPA” นี้เพื่อให้ง่ายที่จะจำและนำไปใช้เป็นหลักในการปฏิบัติได้โดยสะดวก

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเกิดขึ้นจากพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การจัดการศึกษามีเป้าหมายสำคัญที่สุด คือ การจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองสูงสุด ตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละคน แต่เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งด้านความต้องการ ความสนใจ ความถนัด และยังมีทักษะพื้นฐานอันเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้ในการเรียนรู้ อันได้แก่ ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน ความสามารถทางสมอง ระดับสติปัญญา และการแสดงผลของการเรียนรู้ออกมาในลักษณะที่ต่างกัน จึงควรมีการจัดการที่เหมาะสมในลักษณะที่แตกต่างกัน ตามเหตุปัจจัยของผู้เรียนแต่ละคน การทบทวนบทบาทของครู ควรเริ่มจากการทบทวนและปรับแต่งความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของการเรียน โดยต้องถือว่า แก่นแท้ของการเรียนคือการเรียนรู้ของผู้เรียน ต้องเปลี่ยนจากการยึดวิชาเป็นตัวตั้ง มาเป็นยึดมนุษย์หรือผู้เรียนเป็นตัวตั้ง หรือที่เรียกว่า ผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูต้องคำนึงถึงหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ ถ้าจะเปรียบเทียบการทำงานของครูกับแพทย์คงไม่ต่างกันมากนัก แพทย์มีหน้าที่บำบัดรักษาอาการป่วยไข้ของผู้ป่วย ด้วยการวิเคราะห์ วินิจฉัยอาการของผู้ป่วยแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน แล้วจัดการบำบัดด้วยการใช้ยาหรือการปฏิบัติอื่น ๆ ที่แตกต่างกัน วิธีการรักษาแบบหนึ่งแบบใดคงจะใช้บำบัดรักษาผู้ป่วยทุกคนเหมือน ๆ กันไม่ได้ นอกจากจะมีอาการป่วยแบบเดียวกัน ในทำนองเดียวกัน ครูก็จำเป็นต้องทำความเข้าใจและศึกษาให้รู้ข้อมูล อันเป็นความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน และหาวิธีสอนที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่ เพื่อพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนนั้นให้บรรลุถึงศักยภาพสูงสุดที่มีอยู่ และจากข้อมูลที่เป็นวิกฤตทางการศึกษา และวิกฤตของผู้เรียนอีกประการหนึ่ง คือ การจัดการศึกษาที่ไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาปฏิบัติในชีวิตจริง ทำให้ไม่เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ครูจึงต้องหันมาทบทวนบทบาทและหน้าที่ที่จะต้องแก้ไข โดยต้องตระหนักว่า คุณค่าของการเรียนรู้คือการได้นำสิ่งที่เรียนรู้นั้นไปปฏิบัติให้เกิดผลด้วย ดังนั้นหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงมีสาระที่สำคัญ 2 ประการคือ การจัดการโดยคำนึงถึงความแตกต่างของ ผู้เรียน และการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำเอาสิ่งที่เรียนรู้ไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองไปสู่ศักยภาพสูงสุดที่แต่ละคนจะมีและเป็นได้

หลักการและแนวคิดในการจัดการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้กิจกรรม กระบวนการกลุ่ม

Group Dynamic (กระบวนการกลุ่ม) คนเราทุกคนต่างได้รับการปลูกฝังมาจากสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน, ซึ่งทำให้มีความคิดพื้นฐานทางจิตใจที่แตกต่างกัน กระบวนการกลุ่มจึงเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ในการปรับสภาพกลุ่มคน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกันภายใต้อิทธิพลของกลุ่มที่จะบีบบังคับพฤติกรรม เพื่อให้กลุ่มแสดงศักยภาพออกมาในทิศทางเดียวกันและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ นั่นคือเราสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพัฒนากลุ่มบุคคลให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ในระยะเวลาอันสั้น โดยได้ทั้งความสนิทสนม, ความสนุกสนาน, การพร้อมที่จะร่วมมือกันในการทำงานต่อไป (<http://www.santanakarn.com>, พฤษจิกายน 2552)

กระบวนการกลุ่ม

ขั้นตอนของกระบวนการกลุ่ม (GD4+1)

1. Ice Breaking - สลายพฤติกรรม ปกติมนุษย์เมื่อเข้าสู่สังคมใหม่จะมีความรู้สึกกลัว ตัวเองไม่คุ้นเคย ไม่ปลอดภัย ระวัง รู้สึกเหมือนถูกจับตามองจากคนที่ไม่รู้จัก จึงเกิดพฤติกรรมที่ปิดกั้นตัวเอง วางฟอร์ม ไม่พูดคุยกับใคร (คล้ายๆ จะฆ่าตัวตายอะไรประมาณนั้น) เหมือนกับมีกรอบน้ำแข็งล้อมรอบตัวเองอยู่ เพราะฉะนั้นขั้นแรกจึงเป็น การละลายน้ำแข็งเพื่อให้รู้สึกว่าคุณๆ คนก็เหมือนกัน

2. Humanication - สร้างมนุษย์สัมพันธ์+เกิดการปฏิสัมพันธ์ เมื่อน้ำแข็งเกิดละลายและเบาบางลง เขาหรือเธอจะ มีความรู้สึกว่าคุณๆ คนที่อยู่ต่อหน้าเป็นพวกเดียวกันจะเริ่มไม่ รู้สึกเขินอาย และเริ่มกล้าแสดงออก กิจกรรมในขั้นตอนนี้จะเริ่มมีการพูดคุย ถูกเนื้อต้องตัวกัน เกิดความไว้วางใจกัน กล้าเล่น จับมือถือแขน โดยไม่คิดมากและขัดเขิน แต่ต้องอยู่ในกรอบอันดีงาม

3. Creation - สร้างสรรค์ ก่อเกิดความคิดริเริ่ม สำหรับขั้นตอนนี้ จะเริ่มเป็นการขึ้นเงื่อนไขบีบ เพื่อให้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม กล้าแสดงออกต่อเพื่อนๆ ในกลุ่ม และสาธารณชนมากขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็นอ่าน ให้เพื่อนๆ รับฟัง ทั้งนี้อาจจะช้าหรือเร็วไม่เท่ากันอย่าซีเรียส กิจกรรมจะเป็นรูปแบบการกระตุ้นให้คิดภายในกลุ่ม

4. Brain Storming - การระดมความคิด ปลูกฝังการทำงานร่วมกันในกลุ่ม ให้รู้จักคิดพูด และรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น เปิดใจให้กว้าง ยอมรับความคิดแปลก แตกต่างอาจมี การเชื่อมความคิด เชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม นำเสนอความคิดกลุ่มตนต่อกลุ่มอื่นๆ กิจกรรมจะอยู่ในรูปแบบที่ต้องมีการถกเถียงกัน หาข้อสรุปรวมที่เป็นความคิดของกลุ่ม

5. Evaluation - การประเมินผล ให้รู้จักการประเมินความสำเร็จของกระบวนการ ในแต่ละขั้นตอน (โดยต้องประเมินอยู่ตลอดเวลา) เพื่อปรับท่าที รวมไปถึงการพิจารณาตัดสินใจในการ ข้ามไปสู่กระบวนการต่อไป (อาจใช้กิจกรรมบางกิจกรรมในการตัดสินใจ)

ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับความรู้จากการลงมือกันปฏิบัติเป็นกลุ่ม กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน และสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มก็มีอิทธิพลและปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2547, 124)

การจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการกลุ่ม คือ การดำเนินการเรียนรู้โดยผู้สอนให้ผู้เรียนทำงานหรือกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม พร้อมทั้งสอน/ฝึก/แนะนำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระตามวัตถุประสงค์(ทศนา แคมมณี 2547, หน้า 144)

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่ม วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มนั้น มีรายละเอียดดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ คือ ความเข้าใจตนเองและเข้าใจบุคคลอื่นในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้บุคคลปรับตัวเข้ากับบุคคลในกลุ่มได้เกิดจากการเรียนรู้ของตนเองได้ดีขึ้น เช่น รู้จักข้อบกพร่องของตนเองหรือรู้ว่าตนเองเป็นคนอย่างไรเมื่อเทียบกับบุคคลในกลุ่มเกิดความเข้าใจบุคคลอื่นในกลุ่ม โดยที่สมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้และรู้จักซึ่งกันและกัน คิดช่วยเหลือกันตลอดจนการปรับตัวเข้าหากันด้วย

2. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการการทำงานหรือการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน ประสพการณ์ที่จัดกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน เพราะไม่มีมีมนุษย์คนใดอยู่คนเดียวได้โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ฉะนั้น การฝึกกิจกรรมกลุ่มในการเรียนการสอน จะช่วยฝึกให้บุคคลเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำงานและร่วมมือกันแก้ปัญหา

3. เพื่อให้ผู้เรียนฝึกรับรู้ความรู้สึกด้านคุณธรรมและจริยธรรมระหว่างร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น ฝึกความรู้สึกอดทน ฝึกการยอมรับความคิดเห็นของส่วนรวม เป็นต้น สิ่งที่ได้มาจากกิจกรรมกลุ่มเหล่านี้ จะช่วยพัฒนาตัวบุคคลและสังคมต่อไป(ประนอม เดชชัย, 2531, หน้า 101-102)

วัตถุประสงค์การ จัดการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม ดังนี้

1. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและมีบทบาทในการเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อม มีความกระตือรือร้น และมีความสุขในการเรียน

2. เพื่อพัฒนาผู้เรียนทางด้านวิชาการและทักษะทางสังคม เช่น ทักษะมนุษยสัมพันธ์ทักษะกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น

3. เพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่ม คือ เพื่อพัฒนาส่งเสริมบุคคลให้รู้จักตนเอง และผู้อื่นตลอดถึงการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมและบุคลิกภาพที่บกพร่องและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่ดีประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้ (คมเพชร ฉัตรศุภกุล, 2530, หน้า 3-5)

ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมกลุ่มซึ่งจะทำให้เกิดผลดี ควรมีขนาด 5-15 คน เพื่อที่สมาชิกจะได้มีโอกาสแสดงออกได้อย่างทั่วถึง มีงานกลุ่มและมีโอกาสได้ใช้ทักษะของตนทั่วถึงกัน แต่สามารถยืดหยุ่นได้ตามความจำเป็น สถานการณ์และเหตุผลอื่น สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กลุ่มทดลองขนาด 30 คน และขณะดำเนินกิจกรรมกลุ่มจะแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ขนาด 5-6 คน ขึ้นตอนในการใช้กระบวนการกลุ่ม การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม มีขั้นตอนดังนี้ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2547, หน้า 125-126)

1. ขั้นตั้งจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ ก่อนที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายการเรียนรู้

2. ขั้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง และทำงานกลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นนำ เป็นการสร้างบรรยากาศและสมาธิของผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้อ การสอน การจัดสถานที่ การแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย แนะนำวิธีการดำเนินการสอน กติกาหรือกฎเกณฑ์การทำงาน ระยะเวลาในการทำงาน

2.2 เป็นขั้นลงมือการสอน ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง โดยที่กิจกรรมต่าง ๆ จะต้องคัดเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องในบทเรียน เช่น กิจกรรมเกมและเพลง บทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง การอภิปรายกลุ่ม

2.3 ขั้นวิเคราะห์ เมื่อดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แล้ว จะให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มตลอดจนความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน โดยวิเคราะห์ประสบการณ์ ที่ได้รับจากความรู้สึกร และการรับรู้ของผู้เรียน แสดงข้อคิดที่ได้จากการทำงานกลุ่มให้คนอื่นได้รับรู้เป็นการถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ของกันและกัน ขั้นวิเคราะห์จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น มองเห็นปัญหาและวิธีการทำงานที่เหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการทำงาน เป็นการถ่ายโอนประสบการณ์เรียนรู้ที่ดี จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นพบแนวคิดที่ต้องการด้วยตนเอง เป็นการขยายประสบการณ์การเรียนรู้ให้ถูกต้องเหมาะสม

2.4 ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้ ผู้เรียนสรุปรวบรวมความคิดได้เป็นหมวดหมู่ โดยผู้สอนกระตุ้นให้แนวทางและหาข้อสรุป จากนั้นนำข้อสรุปที่ค้นพบจากเนื้อหาวิชาที่

เรียนไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับตนเองและนำหลักการที่ได้ไปใช้เพื่อปรับปรุงตนเอง ประยุกต์ใช้ให้เข้ากับคนอื่น ประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหา สร้างสรรค์สิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพ เกิดความเห็นอกเห็นใจกัน เคารพสิทธิของผู้อื่น แก้ปัญหาประดิษฐ์สิ่งใหม่ เป็นต้น

3. **ขั้นประเมินผล** เป็นการประเมินผลว่า ผู้เรียนบรรลุผลตามมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด โดยจะประเมินทั้งด้านเนื้อหาวิชาและด้านกลุ่มสัมพันธ์ ได้แก่ ประเมินด้านมนุษยสัมพันธ์ ผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม เช่น ผลการทำงาน ความสามัคคี คุณธรรมหรือค่านิยมของกลุ่ม ประเมินความสัมพันธ์ในกลุ่มจากการให้สมาชิกคิดชม หรือวิจารณ์แก่กันโดยปราศจากอคติ จะทำให้ผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้ และผู้สอนเข้าใจผู้เรียนได้ อันจะทำให้ผู้เรียนผู้สอนเข้าใจปัญหาซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเป็นหนทางในการนำไปพิจารณา แก้ปัญหาและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสามารถใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความสำเร็จได้โดยแต่ละวิธีนั้น จะถูกนำไปใช้แตกต่างกันได้ตามความเหมาะสม ตัวอย่างของเทคนิคที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม (group discussion) เป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือหัวข้อที่กลุ่มตัดสินใจร่วมกัน การอภิปรายกลุ่มแต่ละกลุ่มมีสมาชิกประมาณ 6-12 คน

1. **ขั้นตั้งจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้**
2. **ขั้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้**
 - 2.1 **ขั้นนำ**
 - 2.2 **ขั้นสอน**
 - 2.3 **ขั้นวิเคราะห์**
 - 2.4 **ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้**
3. **ขั้นประเมินผล**

โดยมีผู้นำกลุ่มคนหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการอภิปราย โดยสมาชิกจะได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเป็นอิสระและอย่างเป็นธรรมชาติ นอกจากนี้ ยังถือได้ว่าเป็นแกนของประชาธิปไตยเพราะมีส่วนส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนได้ฝึกตนเองให้เป็นผู้มีคุณสมบัติที่ดี เหมาะสมกับการเป็นสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย การอภิปรายกลุ่มจะช่วยก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในสังคม การมีสัมพันธภาพใหม่ การบูรณาการความคิด และความต้องการซึ่งกันและกัน (คมเพชร นัตรศุกกุล, 2530, หน้า 63-64; สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2547, หน้า 127-128)

จากแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นหลักการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างนันทะทางการเรียน เนื่องจากแนวคิดนี้เหมาะสำหรับนักเรียนจำเป็นต้องจัด

ประสบการณ์การเรียนรู้ให้สะท้อนสาระการเรียนรู้ที่มุ่งหมายสู่ทัศนคติของผู้เรียน โดยนำหลักการของกระบวนการปฏิสัมพันธ์กันของกลุ่ม ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลายกิจกรรมการเรียนรู้ อาทิเช่น เกมส์ อภิปรายกลุ่ม กรณีศึกษาและวัดประเมินผลโดยสังเกตจากพฤติกรรมกลุ่ม ในแต่ละบทบาทหน้าที่ และทดสอบความเข้าใจด้วยใ้การตอบแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยคาดว่าจะตอบสนองผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดฉันทะทางการเรียนได้ หลังสิ้นสุดการฝึกอบรมตามหลักสูตร

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

Carl R. Rogers คือ ผู้คิดค้นและใช้คำว่า “ เด็กเป็นศูนย์กลาง” (Child-Centered) เป็นครั้งแรกและต่อมามีคำซึ่งแสดงแนวคิดการจัดการเรียนรู้ในลักษณะคล้ายกันอีกหลายคำ เช่น active learning participatory learning หรือ learner independence แต่คำว่า ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจะเป็นคำที่แสดงภาพการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ชัดเจนกว่าคำอื่นๆ เพราะเป็นคำที่สามารถบรรยายถึงสิ่งที่เราหวังจะได้ประสบความสำเร็จ คือ ระบบการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ เป็นที่ยอมรับกันว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ วิธีการสำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนา “ผู้เรียน” ให้เกิดคุณลักษณะต่างๆที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเองและได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งแนวคิดการจัดการศึกษานี้เป็นแนวคิดที่มีรากฐานจากปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ ที่ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องยาวนานและเป็นแนวทางที่ได้รับการพิสูจน์ว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่มีศักยภาพและความสามารถที่พัฒนาตนเองและสังคมไปสู่ความสำเร็จได้ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวประกอบด้วย

1. เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
2. มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ประเมินค่าและคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. มีความสามารถที่จะรับ ถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์และเหมาะสม
4. มีความสามารถในการแก้ปัญหาและเผชิญหน้ากับสถานการณ์ใหม่
5. รู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ
6. ตระหนักในการมีส่วนร่วมที่จะรักษาวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การปกครองระบอบประชาธิปไตยและคุณธรรมตามหลัก (วิธานพร ระบุว่าทุกข์, 2541:2-6)

บิลล์ เกตส์ อ่างทฤษฎีอาจารย์วิชาการศึกษาที่ว่า เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันจึงจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะเด็กแต่ละคนมีความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์และการมองโลกแตกต่างกันออกไป (รุ่ง แก้วแดง, 2543: 15)

วรภัทร ภูเจริญ (2544:2-4) กล่าวถึง การเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญหรือการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่าเป็นกิจกรรมใดก็แล้วแต่ที่ผู้สอนกระทำโดยที่นำไปก็ต้องคิดเสมอไปว่าทำไปแล้วเด็กจะได้อะไร อย่าเอาเงื่อนไขของหลักสูตร ห้องเรียน ครู ตำรา อุปกรณ์ ฯลฯ มาอ้างว่าทำไม่ได้ให้มุ่งความตั้งใจทุกอย่างไปที่ผู้เรียน ขอให้เน้นเรื่อง เพื่อผลประโยชน์ของผู้เรียน (For the benefit of Student) และต้องสอนให้เหมาะกับ “ลักษณะการเรียนรู้” ของแต่ละคนหรือบ้างก็อ้างว่าเป็นการเรียนการสอนที่สอนตาม “จริต” ของผู้เรียนหรือบ้างก็ว่าเป็นการสอนที่ให้เรียนรู้วิธีเรียน (Learn how to learn) การเรียนการสอนแบบนี้ ครู เป็นดาวยั่ว ยั่วให้เด็กอยากเรียนอยู่เสมอ ยั่วให้รู้ว่าเรียนไปทำไม ยั่วให้ผู้เรียนศรัทธาในสิ่งที่เรียน เป็นการทำให้ผู้เรียนเกิดอิทธิบาท 4 นั้นเอง) ยั่วให้ผู้เรียนไม่มีความกังวลสงสัยว่าเรียนไปทำไม ยั่วไม่ให้หุดหือหรือวังวนอน ยั่วไม่ให้ฟุ้งซ่านหรือไม่ให้คับแค้นใจ เน้นให้มีความตั้งใจเรียนตลอดไป ยั่วให้ผู้เรียนอยากไปอ่านเองไปหาอ่านเพิ่ม

บุรชัย ศิริมหาสาคร (2546: 5) แนวคิดในการจัดการศึกษาที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาโดยผสมผสานแนวคิดทางการศึกษาของนักการศึกษาชาวตะวันตกซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่เข้ากับแนวคิดในทางพุทธศาสนาซึ่งเป็นภูมิปัญญาไทย โดยสรุปเป็นหลักการได้ 3 ประการ คือ

1. การเรียนรู้ที่ต้องเริ่มต้นที่ตนเอง (Self Learning)
2. การเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติ (Learning by Doing)
3. การเรียนรู้ควบคู่ความสนุกสนาน (Enjoy learning)

ทฤษฎีการเรียนรู้

การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเนื่องมาจากประสบการณ์หรือการฝึกหัด และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงนั้นมีลักษณะค่อนข้างมั่นคงถาวรมีนัยจิตวิทยาได้ ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยและทดลองเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ของมนุษย์และสัตว์ จนทำให้เกิดทฤษฎีมากมาย ปัจจุบันนักจิตวิทยานับศึกษาพฤติกรรม ซึ่งจิตวิทยาการเรียนรู้ก็คือ การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลนั่นเองทฤษฎีที่สำคัญมีดังนี้

ธอร์นไดค์ (Edward L. Thorndike) ผู้เสนอทฤษฎีลองผิดลองถูก (Trial and Error Learning Theory) เขาได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของสัตว์ต่างๆเน้นวิธีการสังเกตและทำนายพฤติกรรมการเรียนรู้ เขาเสนอวิธีการวัดพฤติกรรมที่เป็นรูปธรรม จากการศึกษาทดลอง เขาสรุปเป็นกฎเกณฑ์การเรียนรู้สามประการคือ

1. กฎความพร้อม (Law of readiness) การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อบุคคลพร้อมที่จะกระทำกฏผลที่ได้รับ (Law of effect) พฤติกรรมการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับผลตอบแทนตามที่ตนเองต้อง กากฏการฝึกหัด (Law of exercise) พฤติกรรมการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเพราะบุคคลกระทำซ้ำและยิ่งทำ มากความชำนาญจะเกิดขึ้นได้ง่าย (ไพบูลย์ เทวรักษ์, 2540: 10-23)

วัตสัน (John B. Watson) ผู้ริเริ่มลัทธิพฤติกรรมนิยม ซึ่งหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวถึงจิตใจมนุษย์ เขาอธิบายเรื่องจิตใจโดยเน้นการกระทำเป็นหลัก กล่าวคือ พฤติกรรมของมนุษย์และสัตว์เกิดขึ้นและ แปรเปลี่ยนไปตามสภาวะแวดล้อมหรือสิ่งเร้าต่างๆของบุคคลได้ โดยพฤติกรรมต่าง ๆ นั้น เปลี่ยนแปลงไปตามเข้มของสิ่งเร้าในขณะนั้น

กัททรี (Edwin R. Guthrie) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ และพบว่าพฤติกรรมการเรียนรู้ ต่างๆ มีลักษณะต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ และมีการจูงใจ มีการเสริมแรง จึงทำให้พฤติกรรมการเรียนรู้ที่ทวี ความเข้มอย่างเด่นชัดมากขึ้น

สกินเนอร์ (B.F. Skinner) ได้ศึกษาการเรียนรู้ด้วยการกระทำ ซึ่งมีการเสริมแรงเป็นตัวการ เมื่อบุคคลตอบสนองการเร้าของสิ่งเร้าควบคู่กันในช่วงเวลาที่เหมาะสม สิ่งเร้า นั้นจะรักษาระดับหรือ เพิ่มการตอบสนองให้เข้มข้น คือ เมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมเพราะได้รับการเสริมแรงและแสดง พฤติกรรมเคียงจะได้รับการเสริมแรงและทำซ้ำจะได้รับการเสริมแรง พฤติกรรมการเรียนรู้ก็จะ ปรากฏอย่างชัดเจน (ไพบูลย์ เทวรักษ์, 2540:5-38)

ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้นับเป็นคุณสมบัติและความสามารถอย่างหนึ่งที่มนุษย์สามารถพัฒนาได้จนเกิด การ สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้เกิดขึ้นในชีวิตและสังคม มนุษย์มีการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิด จนกระทั่งถึงช่วงก่อนตาย จากการศึกษาของนักวิชาการหลายคน ได้นำเสนอความหมายและแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

ครอนบาค (Cronbach, 1954 อ้างถึงใน มาลี จุฑา 2542) ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้เป็นการแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ ที่แต่ละบุคคลได้รับมา

ฮิลการ์ด (Hilgard, 1965 อ้างถึงใน มาลี จุฑา 2542) ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า การ เรียนรู้เป็นการแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่ แต่ละบุคคลได้รับมา

มาลี จุฑา (2542 : 55) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการของการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับมา

ดังนั้น อาจสรุปความหมายของการเรียนรู้ได้ว่า เป็นกระบวนการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งสั่งสมมาจากประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้เคยประสบด้วยตนเอง

กระบวนการเรียนรู้

จากการศึกษาของนักวิชาการหลายคน ได้มีการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ไว้ด้วยกันหลายแนวคิด ซึ่งมีแนวคิดที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปได้ดังนี้(มาลี จุฑา. 2542 : 56-57)

1) กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของกาเย่ (Robert M. Gagne) มี 8 ขั้นตอนได้แก่

1.1 การจูงใจ (Motivatlon Phase) ก่อนการเรียนรู้จะต้องมีการจูงใจให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากเห็น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้ดำเนินไปได้ด้วยดี

1.2 ความเข้าใจ (Apprehending Phase) ในการเรียนรู้ผู้เรียนจะต้องเข้าใจในบทเรียน จึงจะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

1.3 การได้รับ (Acquisition Phase) เมื่อผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียน จะก่อให้เกิดการได้รับความรู้เพื่อเก็บไว้หรือจดจำบทเรียนไว้ต่อไป

1.4 การเก็บไว้ (Retention Phase) หลังจากที่ผู้เรียนได้รับความรู้ก็จะเก็บความรู้เหล่านั้นไว้ตามสมรรถภาพการจำของบุคคล

1.5 การระลึกได้ (Recall Phase) เมื่อผู้เรียนเก็บความรู้ไว้ ก็จะถูกนำมาใช้ในโอกาสต่างๆ เท่าที่จะระลึกได้

1.6 ความคล้ายคลึง (Generalization Phase) ผู้เรียนจะนำสิ่งที่ระลึกได้ไปใช้ และเมื่อพบกับสถานการณ์หรือสิ่งเร้าที่คล้ายคลึงกันจะนำความรู้ดังกล่าวไปสัมพันธ์กับการเรียนรู้ในความรู้ใหม่ที่คล้ายคลึงกัน

1.7 ความสามารถในการปฏิบัติ (Performance Phase) หลังจากที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว ผู้เรียนต้องนำความรู้ที่เรียนรู้ไปแล้วนั้นไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

1.8 การป้อนกลับ (Feedback Phase) เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ว่าผู้เรียนเรียนรู้ได้ถูกต้องเพียงใด สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียนหรือไม่ จะได้นำข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ต่อไป

2) กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม (Benjamin s. Bloom) มี 6 ขั้นตอนได้แก่

2.1 ความรู้ (Knowledge) หลังจากที่บุคคลได้เรียนรู้ไปแล้วจะเกิดเป็นความรู้ติดตัวผู้เรียน โดยวัดได้จากการจำได้ เป็นต้น

2.2 ความเข้าใจ (comprehension) ต่อจากขั้นตอนที่ 1 บุคคลจะแปลความหมาย หรืออธิบายสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้วในขั้นที่ 1 เกิดเป็นความเข้าใจขึ้น

2.3 การนำไปใช้ (Application) เมื่อบุคคลได้เรียนรู้มีความรู้ความเข้าใจแล้วจะสามารถนำความรู้และความเข้าใจไปใช้ได้

2.4 การวิเคราะห์ (Analysis) เมื่อบุคคลได้เรียนรู้ถึงขั้นที่ 3 แล้ว บุคคลจะมีความสามารถในการวิเคราะห์ที่มาของความรู้นั้นได้

2.5 การสังเคราะห์ (synthesis) เมื่อบุคคลได้เรียนรู้ถึงขั้นที่ 4 แล้ว บุคคลจะมีความสามารถในการสังเคราะห์หรือสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาใหม่

2.6 การประเมินผล (Evaluation) เมื่อบุคคลได้เรียนรู้ถึงขั้นที่ 5 แล้ว บุคคลจะมีความสามารถในการตัดสินใจหรือตีค่า หรือประเมินค่าของสิ่งที่พบเห็น ว่าถูกต้องและดีงามหรือไม่ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาจากกระบวนการเรียนรู้แล้ว จะเห็นได้ว่า ผลของการเรียนรู้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใน 3 ด้าน คือ (มาลี จุฑา. 2542 : 55)

- 1) ความรู้ (Knowledge) เช่น ความคิด ความเข้าใจ และความจำในเนื้อหาสาระต่างๆ เป็นต้น
- 2) ทักษะ (skill) เช่น การพูด การกระทำ และการเคลื่อนไหวต่างๆ
- 3) ความรู้สึก (Affective) เช่น เจตคติ จริยธรรม ค่านิยม เป็นต้น

รายละเอียดวิชา การบริหารสำนักงานตามหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต

วิชาการบริหารสำนักงาน เป็นรายวิชาในกลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ หมวดวิชาเฉพาะ ตามหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ องค์กรวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พ.ศ. 2549 โดยได้กำหนดจำนวนหน่วยกิตไว้ 3 (3-0) หน่วยกิต รายละเอียดของเนื้อหาในรายวิชานี้ตามคำอธิบายรายวิชา (Course Description) ในประมวลการสอน กำหนดไว้ว่า ต้องจัดการเรียนการสอนให้ครอบคลุมเนื้อหาในประเด็นต่างๆ ดังนี้

“ ความสำคัญของการบริหารงานสำนักงาน งานสำนักงานเป็นงานที่มีความสำคัญที่ทุกหน่วยงานไม่ว่ากิจการจะมีขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่จะต้องจัดให้มีส่วนที่เป็นสำนักงาน เพื่อทำหน้าที่อำนวยความสะดวก รับเรื่องราว เอกสาร การติดต่อต่าง ๆ แต่งานสำนักงานมิได้มีหน้าที่เพียงแต่รับส่งเอกสารเท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่อื่นๆ อีกมากมาย เช่น การดูแลความสะอาดเรียบร้อยของอาคารสถานที่ภายในและภายนอกสำนักงาน การประชาสัมพันธ์ งานพัสดุ งานบุคลากร งานจัดซื้อ งานขาย งานการเงิน งานเหล่านี้จะมีงานสำนักงานเข้าไปแทรกอยู่ในกระบวนการปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างสะดวกราบรื่นบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรและช่วย

เสริมสร้างความเข้าใจอันดีทั้งภายในภายนอกหน่วยงาน การเสริมสร้างภาพพจน์ให้แก่หน่วยงาน รวมถึงงานเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ”

ตามข้อกำหนดในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ นักศึกษาจะสำเร็จการศึกษาได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์จะต้องผ่านการเรียนและสอบวิชาดังกล่าวนี้ให้เรียบร้อยเสร็จสิ้น ซึ่งหากนักศึกษาคนใดที่ไม่ผ่านการสอบวิชานี้ จะต้องลงทะเบียนเรียนวิชานี้จนกว่าจะผ่านการทดสอบ จึงจะสามารถสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรได้อย่างสมบูรณ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เฉลิมลาภ ทองอาจ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัย เรื่อง ผลของการใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย และความสามารถในการคิดเชิงมโนทัศน์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม แบ่งเป็นกลุ่มทดลองซึ่งจัดการเรียนฟรี โดยใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์ และกลุ่มควบคุมซึ่งจัดการเรียนรู้แบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย และแบบวัดความสามารถในการคิดเชิงมโนทัศน์ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย ใช้เวลาดำเนินการทดลอง 8 สัปดาห์ๆ ละ 2 คาบ รวมทั้งสิ้น 16 คาบ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยและความสามารถในการคิดเชิงมโนทัศน์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ชนเดช เกียรติมงคล (2549 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้การแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดศรัทธาธรรม ก็ได้รับการสอนด้วยกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดโพลยา (polya) กับวิธีสอนตามคู่มือครู โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดโพลยา และแผนการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนตามคู่มือครู เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว จำนวน 5 แผนการเรียนรู้ ใช้เวลาเรียนรู้ 20 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ร่องกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม คือ แบบทดสอบ จำนวน 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 ใช้วัดผลสัมฤทธิ์การแก้สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวทักษะคิดคำนวณ ฉบับที่ 2 ใช้วัดผลสัมฤทธิ์การแก้โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของกลุ่มทดลองหลังเรียนสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของกลุ่มควบคุมหลังเรียนสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

นอกจากนี้ ผลต่างของคะแนนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังเรียนแบบ Matched Samples ได้ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของกลุ่มทดลองสูงกว่าผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จริยาพร ศรีพิทักษ์พลรบ และ รุ่งทิพย์ คำจ่าง (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยใช้เกมประกอบและสอนตามคู่มือครู โดยประชากรเป้าหมายของการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนโรจนวิทย์มาลาเบียง แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมประกอบกลุ่มควบคุมได้รับการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษจากการสอนตามคู่มือครู เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการสอนคำศัพท์ที่มีเกมประกอบ แผนการสอนคำศัพท์ตามคู่มือครู แบบทดสอบความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เกมประกอบการสอน มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01